

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

AL. ED. LINDBLOM.

N:o 9.

Lund September

1842.

I. Original-Afhandling.

Bidrag till Upsala-Florans Bryologi &c.; af Sv. Joh. Lindgren.

(Forts. och slut fr. N:o 8)

Orthotrichum fastigiatum Bruch: Dense & fastigiato-cæspitosum, caulis erectus, strictus; folia oblongo-attenuata, carinata, patentia suprema siccitate erecta subimbricata; calyptra pilosa, pilosiuscula vel glabrata, campanulato-conica siccitate stricte campanulata apice evidenter fusco. — *O. fastigiatum* förekommer der och hvar i jemnhöga större och mindre stundom sammanflytande tufvor på trädens stammar. Den vexer äfven på sten. Vid Vaxsala träffas den säkert. Den är nära förvandt — den mest förvandta — med *O. affine*. Likväl skiljes den lätt från denna sistnämnda genom sina jemnhöga eller i tufvan mera jemnt afrundade surkler, kortare, bredare och tydligare mot spetsen afsmalnande och torra stammen tilltryckta blad och genom sin slutligen hos torra vexten tydligt klocklika calyptra, hvars topp ofvan den slutligen distinkta utvidgningen alltid är brunare än samma del hos *O. affine*. Hos *O. affine* är dessutom kalyptran ej så afgjordt klocklik utan mera konisk, äfvensom *O. affinis* calyptra alltid är smalare och längre än *Orth. fastigiati*. Hos *O. affine* äro de torra bladen aldrig jemnt tilltryckta stjelen som hos *O. fastigiatum*, som har de torra surklerna nästan trådformiga af de mera tegellagda bladen. De torra bladen hos *O. affine* stå med spetsarne mer eller mindre utåt alla direktioner och surklerna sjelfva äro torra oftast böjda åt flera håll. *O. fastigiati* surkler äro deremot, likasom dess isynnerhet öfre torra blad, mer eller mindre stricte erecti. Jag måste anse *Orth. fastigiatum* vara en god art, då den blir mig tydligare ju längre jag observerar den. Man får ej låta sig för-

ledas till det antagande att *O. affine* och *fastigiatum* utgöra endast en art derföre att de stundom vexas blandade i en och samma tufva. Då de mest och bäst skilda arter inom detta släkte, t. ex. *O. anomalum*, *rupicola*, *Floerkii*, *speciosum* o. fl., ofta vexas på ett sådant sätt inflätade i hvarandra, hvarföre skulle då något dylikt förmenas de tvenne närmast förvandlta: *O. affine* och *fastigiatum*? För mig utgör detta deremot en förnyad bekräftelse på deras artskillnad, så vida jag aldrig behöfver tveka hvart den ena eller andra surkeln hörer.

Obs. Om *Orthotrichum fallax* Bruch är, hvilket jag förmodar, samma vext som *Orth. pumilum* Swartz, så bör det sistnämnda namnet återgifvas till hvad Bruch kallat *Orth. fallax*. Hvad Bruch nu kallar *Orth. pumilum* synes imellertid vara en god art, ehuru mycken likhet den än eger med hans *O. fallax*. Man skulle kunna säga, att denna sednare i visst hänseende motsvarar *Orth. affine*, då *Orth. pumilum* Bruch motsvarar *O. fastigiatum*. *Orth. fallax* Bruch förekommer ymnig omkring Upsala, vid Stockholm äfvensom i Vestergötland, och från Östergötland har jag både denna och *O. fastigiatum* af Hr. C. Holmgren. Uti Bergianska trädgården vid Stockholm finnes den i mängd på stammar af *Populus nigra*, hvilket, om jag mins rätt, är samma vextställe som Swartz sjelf anfört vid de exemplar af *Orth. pumilum*, som ligga i hans efterlemnade Mosssamling, der konvolutet, som innehåller vexten, är påtecknad af Swartz' egen hand. Af Bruchs *Orth. pumilum* har jag icke sett svenska exemplar, men jag förmodar att den finnes om man speciellt eftersöker densamma. Sammanfaller nu Bruchs *Orth. fallax* med Swartz' *Orth. pumilum*, så vågar jag föreslå namnet *Orthotrichum Bruchii* för Bruchs *Orth. pumilum*.

Orthotrichum leiocarpum Bruch & Schimp. idem ac *Orth. striatum* Hedw. fann jag sparsamt vid Vaxsala Prestgård.

Orthotrichum urnigerum Myrin är utan tvifvel synonym med *Orth. striatum* Wahlenb. *Fl. Upsal.* — Denna vext är icke så sällsynt i mellersta Sverge. Omkring Upsala har jag tagit den, utom på det af Myrin upgifna vextstället, äfven på de beskuggade klipporna mot sjön nedanför Hammarskog och

vid Stafsund nära Skogkloster. Vid Stockholm finnes den flerestädes. Äfven fann jag den i Vårdinge S:n af Södermanland.

Orthotrichum Sturmii Hornschuch & Hoppe: peristomio simplici 16-dentato, caule erecto vel procumbente elongato-ramoso, *foliis patenti-recurvatis* e basi subvaginante oblonga lineari-attenuatis carinatis acutis nervo subexcurrente margine revolutis, siccitate subappressis apiceque varie flexis, capsula subimmersa ovali apicem versus solúmmodo octies sulcata, calyptra plus minus pilosa immo pilosissima.

Vexer på klippor vid Klinta By i Börje Sn.

Orthotrichum Floerkii Hornsch. peristomio simplici 16-dentato, caule erecto vel procumbente fastigiato-ramoso, foliis erecto-patentibus late lanceolato-attenuatis carinatis acutis nervo infra apicem evanescente margine revolutis, siccitate subsrectis vel apice plus minus varie flexis, capsula immersa ovali superne octies-sulcata, calyptra ex ovali campanulata plus minus pilosula immo glabra.

Vexer på stenar vid Slottskällan ibland *O. cupulatum*, *rupincola* och *anomalum*, vidare vid Vaxsala, Ålands kyrka och vid Kölfva Gästgifvaregård på berget närmast landsvägen, vid Hammarskog, vid Stafsund och flerestädes. Den har liksom föregående art blifvit förbisedd eller förd ömsom till *O. cupulatum* ömsom till *O. rupincola*. — *Orth. Floerkii* har jag äfven tagit vid Stockholm; och på Kinnekulle och i omkringliggande trakt förekommer den ofta i mängd. — *O. Sturmii* har jag deremot endast sett vid Upsala och Stockholm. Denna sistnämnda skiljes väl från alla andra förvandta arter genom sina folia madida plus minus recurvata. Man behöfver knappt någon annan karakter för att genast igenkänna den. Derjemte bör man hafva i minnet, att den är en art med enkelt peristomium och att dess recurvata blad under en enkel lup befinnas långt smalare och mera jemnbreda än hos de båda angränsande arterna *O. Floerkii* och *cupulatum*, af hvilka den förstnämnde alltid visar blad som äro från en bredare basis tydligt afsmalnande ända till spetsen. *Orthotrichi Floerkii* långa (längre än hos *O. cupulatum*) och isynnerhet under en viss period ovala kalyptra är all-

tid, jämförd med samma vextdel hos *O. cupulatum* och *rupincola*, försedd med en längre och mörkare syllik spets. *Orth. cupulati* blad hafva alltid en mera jemnbred och trubbad, icke mot spetsen till den grad som hos *O. Floerkii* afsmalnande, form: folia ovato-lanceolata acuta. *O. Sturmii* blad äro, utom deras nedre aflånga och stjelken nästan slidlikt beklädande del, jemnbredt afsmalnande. *Orth. cupulati*-calyptra är merendels helt korrt. *Orthotrichum rupincola* hör till en helt annan afdelning genom sina inre 8 cilier; men skiljes äfven dessutom från alla nyssnämnda arter genom sin af gulaktiga hår tätt beklädda kalyptra. Hvad bladformen åter beträffar så står den närmast *Orth. Floerkii*. Nu bör man äfven här fästa större afseende vid bladens direktiön hos den torra vexten. Hos *O. rupincola* äro de torra bladen alltid mera tätt och jemnt tegellagda, så att surklerna blifva trådformiga och jemna rundt omkring. Hos *O. Floerkii* och *Sturmii* ligga de torra bladen ej så tätt på hvarandra, utan de torra bladspetsarne äro mer och mindre böjda hit och dit och fränstående stjelken.

Orthotrichum cupulatum Hoffm. kan bäst studeras på stearne vid Slottskällan. Äfven förekommer den vid Klinta by. — Hos denna art är kapseln alltid mera vidgad än hos de båda föregående arterna. Imellan frökapselns 8 utmärktare och mera uphöjda åsar finner man ännu 8 mer eller mindre långa och mer och mindre tydliga sådana, hvarföre kapseln här också beskrifves 16-refflad. — Härigenom skiljes också vexten lätt från både *O. Floerkii*, *Sturmii* och *rupincola*, hvilka alla tre hafva kapseln uptill försedd med endast 8 ribbor.

Buxbaumia indusiata Brid. fanns i Kungsparken, och på Skogklosterslandet nära Stafsund ofvanför Hatets äng. Jag har alltid funnit denna utmärkta vext på murket träd, t. o. med i de mest umbrösa skogar. Vextplatsen är således helt annan än för *Buxb. aphylla* L.

Dicranum majus Turn. förekommer ofta nog omkring Upsala. Jag har aldrig saknat den på de orter jag besökt inom Fäderneslandet.

Dicranum longirostre Schwaegr. finnes vid trädrötter i Kungsparken nära Knäppingen, vid bäcken mellan Lumpebosjön

och Långmossen, och på klippväggar i skogen Nosten ofvan Håga, och förmodligen flerestädes. De fina och torra krusiga bladen skilja vexten genast från *Dicr. scoparium*.

Obs. Af *Dicranum scoparium*? förekommer också på sanka ställen omkring Lumpebosjön en något längre form med vågiga blad och mindre fruktkapsler.

Dicranum virens Hedw. vexte i djupa skogen mellan Liugonbacka och Gröndalsmossen.

Dicranum gracilescens WM. träffades vid umbrösa bergväggar vid Klinta-By. Vi hafva sett att *Dicr. gracilescens* och *Dicr. polycarpon* Ehrh. stundom förvexlas. Huru man kan förblanda *Dicr. polycarpon* och *strumiferum*, då man känner den sednare, förstå vi alls icke. Myrins *Dicr. polycarpon* från Kinnekulle anar jag vara något annat än *D. polycarpon* Ehrh.

Dicranum glaucum Hedw. finner man i största mängd mellan Norbykärret och Norby.

Dicranum subulatum Hedw. är, sedan den nått en viss mognadsperiod, genom sina högröda fruktskaft redan på långt håll urskiljbar från *Dicr. heteromallum*.

Didymodon glaucescens WM. vexer äfven nära Flöttsund och på Skogklosterslandet nära Stafsund i Hatets äng emot sjön.

Weissia nuda Hook.? tagen af J. Ångström i Husby-Långhundra i lergropar vid Stenby Tegelbruk.

Grimmia apocarpa Hedw. Här af förekommer på tidtals öfversvämmade stenar midt för Qvarnbo-Lund en mörkare, nästan svart, form, hvars blad hafva kortare hårudd än den vanliga formen.

Tortula subulata Hedw. finnes också nära Stafsund i Hatets äng emot sjön.

Tortula brevirostris Hook. vexte vid lergropar på Pålocksbacken, nära vägen som går till Kungsparken.

Splachnum mnioides Hedw. är funnet på Gottsundabergen af J. Ångström, och på Arnön af Mag. M. C. Jungmarker.

Obs. I Långmossen och Tofvet ofvanför Örsätra fann jag en *Splachnum*, som förtjenar vidare estersökas. Jag återfiner

icke nu mera de der tagna exemplaren; men minnes att de hade mycket utseende af *Spl. vasculosum*.

Gymnostomum minutulum Schwaegr. träffades på dikeskanter i ängslyckorna mellan Bleket och Sandgrundet.

Sphagnum cymbifolium Ehrh.

Sphagnum squarrosum Hook & Tayl. Musc. Brit.

Sphagnum acutifolium Ehrh. och

Sphagnum cuspidatum Ehrh. finnas, som bekant är, allsammans omkring Upsala. Vi förmoda att våra Svenska *Sphagna* ännu tåla vid en revision; ty flere arter än de här upräknade förekomma utan allt tvifvel inom landet.

Jungermannia plicata Hartm. hade utvecklade frukter vid skogsgångstigar mellan Lingonbacka och Lumpebosjön. Enligt meddelad underrättelse af J. Ångström lärers denna vext på dylika lokaler inom Östuna Sn. vara allmän.

Jungermannia minuta Dicks. står imellan tufvorna i den mera torra delen af Norbykärret.

Jungermannia Mülleri Nees ab Esenb. En för mig alldeles obekant art som af J. Ångström upgifves vexas flerstädes på skogsgångstigar i Östuna Sn.

Jungermannia barbata Schreb. flerstädes.

Jungermannia uliginosa Hüb. I Östuna Sn. enl. J. Ångström.

Jungermannia exsecta Schmid. fanns bland tufvorna i den mera torra delen af Norbykärret, äfvensom på murkna trädstubbar i Näs's östra hage.

Marchantia commutata Lindenb. äfven i Långmossen och Tofvet ofvan Örsätra.

Tillägg.

Bryum uliginosum Br. et Schimp.: "monoicum, caespitosum; caule brevi, radiculoso, innovationibus brevibus ramoso; foliis ovali lanceolatis ¹⁾ margine e cellulis angustioribus obscurius tinctis reflexo, superne plano, inferioribus minoribus erectis, superioribus in comam digestis patulis; capsula annulata, inclina-

¹⁾ superioribus longius acuminatis.

ta, pendula, subirregularis, operculo mammillari, peristomii dentibus subito subulatis". *Br. et Schimp. Bryaceæ Europ. p. 18 Tab. IV.* — Arten, som är identisk med Brauns *Pohlia uliginosa*, vexte på fugtiga dikeskanter i betesmarken nära Håga och på Lassebybackar i sällskap med *Jungerm. epiphylla* o. d. — Äfven på Kinnekulle har jag funnit den. Förmodeligen är den hittills förbisedd hos oss derföre att den vid första anblicken har, isynerhet hvad fruktkapselns form beträffar, en ganska stor yttre likhet med *Bryum pallens* Br. et Schimp. *Bryi uliginosi* kapsel är likväl aldrig till den grad upsvälld emot mynningen som *Br. pallentis*. Hos den sistnämnde är kapseln äfven mera krökt och sporangidium jmförelsevis kortare. Hos *Br. uliginosum* är neml. sporangidium oblongo-ovale ²⁾ et collo longius (l. longitudinem colli æqvans); då sporangidium *Bryi pallentis* sæpius est collo brevius. *Bryi uliginosi* blad äro försedda med en bredare och tydligare kant, äro mot spetsen småtandade, äfvansom de äro smalare och bladens textur är icke så grof (cellerna ej så breda) som hos *Br. pallens*. Den förra arten är monoic, den sistnämnda deremot dioic.

Med *Bryum inclinatum* Br. et Schimp. har *Br. uliginosum*, utom surklernas och tufvornas habitus, icke annat gemensamt än det inre peristomiets nästan lika struktur. — Br. et Schimp. säga härom: Auch von dem nahe stehenden *Br. inclinatum* lässt diese Art sich schon beim ersten Anblick durch die bleichere, etwas gebogene, unsymmetrische Kapsel, und die im trockenen Zustande stärker eingebogenen Zähne, zwischen denen die Fortsätze des innern Peristoms hervorstehen, leicht unterscheiden. — — Br. och Schimp., hvars diagnos vi här ofvan anfört, lemna dessutom följande beskrifning (se *Bryaceæ Europ. p. 18*): "*Habitus* Br. inclinati, capsula illi Br. pallentis colore et forma subsimilis. *Cæspites* compacti, tomento radiculoso rufo ³⁾ intertexti. *Caulis* 3—6-linearis erectus, innovando ramosus, purpurascens. *Folia* ovali-lanceolata, summa inferioribus duplo fere majora, marginata, margine a basi angustiore usque ad folii dimidium reflexo dehinc plano, haud incrassato, apice den-

²⁾ kanske något vidgad mot kapselhalsen.

³⁾ fusco potius dicerem.

ticulata, superiora costa percurrente mucronata, paginae areolis rhomboideis magnis, marginis parallelogrammis, obscurius tinctis, nunc sordide nunc lutescente viridia. — *Florescentia* monoica; flores utriusque sexus gemmacei in ramis diversis terminales; folia perigonia ovato-acuminata, costata; perichaetia late lanceolata, longiora. Flores hermaphroditi rariores. — *Fructus*: capsula in pedicello basi sæpius geniculato unciali vel biunciali nutans seu pendula, subinæqualis, pyriformis, collo sporangii fere longitudinem æquante, operculo mammillari lutescente ⁴⁾, stomate parvo obliquo, rubello, annulo revolubili, sicca vacua sub orificio vix angustata; peristomii externi dentes e lineari-lanceolato subulati, argute trabeculati, pallide rufi, apice pallidi, siccitate valde incurvi; interni processus dentes longitudine æquantes, e membrana basilari pallida vix adhærente in tota carina hiantes, ciliolis imperfectis interjectis. *Spora* congenerum.

Bladen hos en del af de på Kinnekulle tagua exemplaren voro anlupna af en färg, liknande spanskgröna.

II. Korrespondens.

Utdrag af ett bref från Mag. Nylander, dat. Kola d.

24 Jul. 1842. Meddeladt af Prof. Fries.

— — — Då jag lemnade Uleåborg hade den deromkring förekommande *Primula fumarkica* icke ännu utslagne blommor. Från Uleåborg stälde resan först till Yo Kyrka (4 mil). Vägen slingrar sig fram genom kärr, som högst sällan afbrytas af någon backe eller mindre höjd. Kärrn hade ett rätt inbjudande utseende genom *Andromedæ calyculatæ**) yppiga hvita blomklasor, med här och der instuckne knoppar af *Andr. polyfolia*, *Eriophorum vaginatum*, *Viola umbrosa* Fr. (allmän i skugga), *palustris*, *arenaria* DC., *Salix caprea*, *phylicæfolia*, *nigricans*, *Lupponum*, *repens*? voro ännu de enda vexter som blommade. Vid Yo sågs på några ställen *Viola epipsila* Ledebour (men mycket rarare än den vanliga *V. palustris*) samt en *Viola* som närmade sig *V. uliginosa* Schrad. *Viola hirta* och *mirabilis* syntes ingenstädes. Resan upför Yo-elf erböd intet af speciellare intresse; de 25 mil jag färdades upför dess eviga forssar voro högst tråkiga. Massan af vegetationen utgjordes af Björk, Al, *Myrica Gale*, *Carex globularis* (den allmännaste starrart under hela resan), *canescens*, *limosa*, *chordorrhiza* samt *Scirpi*; mesta skörden skedde bland Mossorne t. ex. *Fontinalis squamosa*, *Dichelyma falcatum*, *Hypnum arcticum*, *Splachna*, synnerligast *luteum* i stor mängd, o. s. v. *Jungermannia undulata*, *uliginosa*, *curta*, *cordifolia* m. fl. ymiga, rikligt fruktbarande. —

⁴⁾ demum vero rubente.

^{*)} Fröhus quarsittande sedan förra året utvisade att fröhusets upgifna uppsprickning efter skiljeväggarne icke eger rum. Vexten, som är allmän i Österbotten, förekommer under tvenne former, en mörkare och en ljusare.

Kusamo Socken, ett högländ 800 fot öfver Botniska vikens yta, erböd i anseende till den sena våren ännu få fanerogamer. Äfven här var *Andromeda calyculata* allmän. *Trollius* hade ej ännu öppnat sina gullgula knoppar; *Pinguicula vulg.* och *alpina* voro nyss utslagne. *Carex vaginata*, *pulla*, *pauciflora* voro de allmänaste Starrarter; af *Salices* sågos *S. pentandra*, *aurita*, *hastata*, *depressa*, *lapponum*. Bergen, som torde uppnå 2000 fot öfver hafvet, hade endast vanliga lägre fjällvexter, t. ex. *Arbutus alpina*, *Azalea procumbens*, *Menziesia coerulea*, *Lychnis alpina*, *Cerastium alpinum*, *Peltigera arctica* (ymnigt fruktbarande; äfven allmän kring Uleåborg, men steril), *crocea*, *venosa*, *saccata*, jemte flere intressanta Lafvar, hvaribland en för mig okänd *Parmelia*. Under hela resan var *Biatora icmadophila* den allmännaste Lafarten. I Kusamo Sn. såg jag den betäcka mossor, stockar och sten i exemplar af en quadratalns vidd erbjudande en tröstande anblick i dessa ödsliga kärtrakter. *Typha (latifolia?)* fanns på ett ställe. *Cardamine pratensis* hade här gleshåriga rotblad och ovanligt stora blommor. *Lonicera coerulea* vexte ymnigt vid alla bäckstränder och kallades af bönderne Kuusamo (!) och begagnades till tänder uti väfskedar. Rötterna af *Galium boreale* insamlades i stor quantitet för brunfärgning. Murklor vexte här i största mängd och gjorde jag mig deraf flera goda mål till böndernes stora förundran. Svampar voro härkring icke många; alla, som här antecknades, voro gamla bekanta från Upsala (*Coprinus plicatilis* och *Marasmius peronatus* de allmännaste), utom en *Psalliota*, som jag beskrifvit.

Min färd genom Ryska gebitet var rik endast på besvärigheter af alla slag. Egenheter anmärktes blott hos folket; vegetationen saknade alla sådana. Folket behor ett land rikt på skog, vildt och fjäll, men lefver i största armod. De veta knapt hvad åker eller äng vill säga. Svedjande är det enda brukningsätt de känna. Hemman, som med lätthet kunna föda 50 kor, hade blott en enda, och allt öfrigt i samma förhållande. Den 4 Jul. anlände jag till Hvita Hafvet med sjunket mod och nedslämdt sinne, men lifvades snart af den intressanta vegetation här mötte mig. *Primula finmarkica* helsade mig vid första besök på stranden; sedermera ett stort antal eljest fjällvexter. *Veratrum Lobelianum*, *Cineraria campestris*, *Aconitum septentrionale*, *Trifolium alpestre!* allmän, *Myosotis deflexa*, *Conium maculatum*, *Chaerophyllum bulbosum*, *Angelica litoralis*, (två Umbellater hafva icke till sitt slägte under resan kunnat bestämmas), *Pulmonaria maritima*, *Lathyrus maritimus* (här luden) torde vara i geografiskt hänseende de urmärktaste. Derjemte insamlades en stor mängd *Carices* t. ex. *C. glareosa*, *norvegica*, *bullata?*, *capitata*, *alpina*, *rotundata* (foliis convolutis, spicis ♀ erectis, toto suo habitu stricto a *C. ampullacea*, cui ubique immixta, primo obtutu diversa), *Ioliacea*, samt tvenne mycket utmärkta, som i brist på böcker icke kunde bestämmas. *Thymus Serpyllum* insamlas af

folket i stora kvantiteter för att säljas i Archangel der $\bar{u}$ lär betalas med 28 β . — *Salix majalis* Whlbn. förekommer allmänt och är troligen denna Fellmans *S. Wulfeniana*. Alla dessa vexter samlades vid Keret, hvarest jag tillika observerade en synnerlig vällukt hos blommorne af *Cochlearia officinalis*. Från Keret skulle jag afgå till ishafvets kust för att återvända öfver Kola, Imandra och Kandalax, men storm och motviud kastade fartyget, på hvilket jag gått om bord, fram och tillbaka på öppna hafvet tills vi ändtligen nådde en hamn Gridina, belägen 7 mil söder om Keret. Med plats slapp jag ifrån den fanatiska skepparen, som omöjlig ville släppa mig fri, utan påstod att, då jag en gång gått om bord, skulle jag också följa honom till målet för hans resa, ett fiskläge på ishafskusten. Från Gridina till Kandalax (19 mil) hade stranden öfverhufvud samma utseende och vegetation, som vid Keret. Vid Kandalax fanns i en torr Enbuske bland Lingonris 20 å 30 exemplar af *Arenaria lateriflora*. Vexterna här omkring: *Sanguisorba officinalis*, *Trifolium alpestre*, *Draba incana*, *Carex pedata*. Nyligen hemkommen från en excursion till bergen kring Imandra har jag icke ännu hunnit granska min skörd. Vegetationen var yppig af *Cypripedium Calceolus*, *Sanguisorba*, *Papaver nudicaule* i stor mängd, *Arenaria ciliata* och *lateriflora* (ymnig), *Cineraria campestris*. Kipina-fjällets vegetation fick jag föga tillfälle undersöka, då mitt matförråd blef slut, derföre är jag här åter förr än jag förmodade. Belägrad af en mängd råa människor, ansedd för ett vidunder, har jag haft mycken möda att få tillsammans dessa knapphändiga rader. Framdeles, då bättre tillfälle yppas, hoppas jag kunna närmare orda om åtskilliga intressanta vexter, som jag nu varit tvungen alldeles förbigå.

III. Utdrag ur utländska arbeten.

I. Under de sista åren har man åter börjat förnya det gamla påståendet, att arter till och med af alldeles skiljda släkten öfvergå i hvarandra. Äfven under Skandinaviska Naturforskarnes sednaste sammanträde i Stockholm ventilerades detta ämne, till följe af ett föredrag af Prof. Hornschuch, hvilken hufvudsakligen stödde sitt påstående på de rön som anställts af Hr v. Berg i Neuenkirchen. Åsigten mötte från alla sidor iukast och förnekelse; för vår del måste vi tillstå, att vi ej heller kunna gilla den, eller anse de till stöd för densamma anförda rön och fakta såsom nog bevisande, enär det ej är ådagalagdt, att dessa blifvit så anställda att de rent af utestänga möjligheten af ett annat sätt att förklara tillkomsten af de särskilda arter, som påstås hafva upkommit genom en arts transmutation. Vi vilja dock hörsamma en till oss framställd anmodan, att i ut-

drag meddela en i »*practisches Wochenblatt des neuesten und wissenswürdigsten für Landwirthschaft, Gartenbau, Hauswirthschaft und Handel in landwirthschaftlichen Producten*» N:o 28 för 1842 införd upsats »*über Ausartungen der Pflaunzen.*»

Sedan Förf. antydt vigten för landthushållare deraf, att detta ämne icke likgiltigt och med förakt behandlas, utan göres till föremål för noggranna undersökningar och försök, meddelar han ett utdrag ur »*Jahresbericht des Leipziger gemeinnützigen Vereins für Gartenbau und Feldwirthschaft*», hvarest omtalas hafrens förvandling i råg, som eger rum då hafre sås mycket sent och såsom foder afslås tvenne gånger, hvarvid största delen af hafrestånden ej utdör, utan öfvervintrar och nästa vår framvisar råg, hvilket påstås genom flerfaldiga rön och försök vara fullkomligt konstateradt. Härefter anföres följande: Främst bland dem, som intressera sig för vextarternas förvandling, står Hr E. v. Berg i Neuenkirchen nära Neubrandenburg. Denne med omfattande vetenskapliga, isynnerhet botaniska, kunskaper utrustade landthushållare, tillkommer förtjensten att genom de noggrannaste och mångfaldigaste undersökningar hafva fullföljt detta ämne och derpå ånyo riktat de naturkunniges upmärksamhet; det torde ej vara tvifvel underkastadt, att mångsidiga forskningar och försök genom honom blifva föranledda, medelst hvilka vår kunskap äfven i fråga om detta ämne skall komma till visshet och öfverensstämmelse. Vål synas de resultat, hvartill Hr v. Berg redan kommit, vara högst påfallande och stridande mot det herskande systemet, hvarföre också mängden af nutidens botanister, som förklara öfvergången från ett vextspecies till ett annat såsom något omöjligt, icke dertill vill sätta något förtroende och redan på förhand deröfver uttalar sitt anatem. Många i naturvetenskaperna utmärkta män — hvaribland det torde vara tillräckligt att här nämna Geheimerådet Link — hafva dock blifvit upmärksamme på de af Hr v. Berg i vetenskaplig anda anställda försök och låta dem rättvisa vederfaras. Amnet måste vara af vigt och intresse för alla, hvilka önska ernå en klar insigt rörande naturens väsende och kasta en blick in i dess hemliga verkstäder och på de lagar, hvarefter den i sina bildningar går till väga. Det torde derföre vara mången välkommet, att här finna på ett ställe sammanställda några de viktigaste af de iakttagelser, hvilka Hr v. Berg redan gjort.

1. *Hordeum murinum*. På experimental-fältet i Neuenkirchen, hvilket behandlas som trädgårdsjord och hålles rent från allt ogräs, förvandlas på stark jord denna art lättligen i *Bromus sterilis* och *Brom. mollis*, och det så, att efter utsädet af *Hord. murinum* komma alla tre dessa arter ungefär i lika mängd till blömming; en företeelse, som der redan för tredje gången förnyats. Om våren sås frön i friherhaltig jord; under första året

ser man först mot hösten ett eller annat strå af *Br. sterilis*; men i Maj och Juni följande år blomma alla tre arterna i mängd. Sednare synas der stundom några andra strödda gräs, såsom *Holcus lanatus*, *Lolium perenne*, *Festuca elatior* och *Dactylis glomerata*. Vintern efter utsåendet utdö ofta många plantor, men de öfverblifna bilda stora tufvor och låtaganska väl söderdela sig. Hvarje stycke deraf, som planteras, frambringa då i regeln mera än en af de nämnde gräsarterna.

2. *Bromus sterilis*. Dess frö hafva mycken likhet med *Hordei murini*, om man befriar de sednare från deras ofrukbara eller tomma sidoskott (?). Alla, som önska blifva noga bekanta med urartningsteorien, böra öfverhufvud gifva akt på den anmärkningen af Hr v. Berg, att hufvudsakligt afseende bör fastas på fröns likhet; till följe häraf kan denna i närvarande fall endast vidare bekräfta förvandtskapen mellan dessa arter, ehuru afvikande deras blomning än är. — Om man tidigt och på lätt jord utsår frön af *Br. sterilis*, så förblifva de deraf upvexte plantor hvad de äro, frambringa samma år mogna frö och bortdö sedan helt och hållet. Men utsår man dem deremot först i Juni eller Juli, erhåller man följande år resultat, som nära öfverensstämma med de ofvan anmärkta, i det att stånd af *Hord. murinum* och *Bromus mollis*, ehuru i ringare antal, deribland upkomma.

3. *Lolium temulentum*. Enskildta exemplar häraf öfvergår icke sällan till ett slag sommarhvet, särdeles om det före blomutvecklingen afhugges. Vid mycken vata bibehåller det sig deremot oförändradt. — Från dess rötter framspirar äfvenledes *Avena fatua* och, ehuru mera sällan, *Hordeum distichum*. — Nyssnämnda slag sommarhvet, som är utan borst, utmärker sig genom sin tidiga mognad, men lär, enligt Hr v. Bergs åsigt, genom ofta förnyad utsåning öfvergå i det vauliga sommarhvetet med långa borst.

4. *Trifolium fragiferum*. Äfven denna vext är benägen att urarta. Genom följande ganska enkla förfarande förvandlas den till *Trif. repens*. Tidigt om våren uptager man ur jorden äldre stånd, afskär deras pålrot ganska mycket och nedsätter dem derpå genast åter. De blomma då åtminstone en månad tidigare och i stället för de icke behörigt utvecklade små rödaktiga blomhufvudena, visa sig rent hvita och mycket större, hvilka icke lemna några upblåsta blomfoder.

5. Ärtor, vickor och linser hafva framtett en sådan mängd olikartade vext- och frö-former, att man vid deras åsyn måst erkänna huru svårt det är att updraga en bestämd gränslinia mellan dem, särdeles mellan *Pisum* och *Vicia*. — *Vicia leu-*

cosperma gifver ärtformiga frön. — Stockärtor kallar Hr v. Berg en vextform, som bildar första stadiet af Ärtors öfvergång till fodervickor. De sent mogna ärtorna frambringa under våta somrar stockärtor i mängd; de tidigare ärtorna deremot mindre. Hr. v. Berg anser de gråa ärtorna såsom en genom vårdslösad kultur upkommen varietet af *P. sativum* och har frambragt afarter, som ådagalägga en tydlig återgång.

2. *Algarum minus rite cognitarum pugillus primus. Scripsit John Erh. Areschoug.* (Linnæa 1842 p. 225—236 et tabula).

Af *Laminaria digitata* Lamour. framställas 2 former, som förekomma vid Skandinavians stränder: *α. vera*: Thallo oblongo in plures lacinias lineares fisso, stipite circiter pedali. — *β. latifolia*: thallo oblongo usque elliptico-rotundato in laciniis paucas fisso l. integerrimo, stipite 2—3 unciali; in sinibus magis reclusis. — Förf. förmodar, att *Lam. latifolia* Ag. hörer till den sistnämnde varieteten. — *Lam. phyllitis* Auct. betraktas af Förf. såsom en form af *L. saccharina*, till stöd för hvilket antagande anföres, att på ett ställe i Bohus län, der Förf. i Juni observerade *L. phyllitis* i stor mängd, var den tvenne månader derefter förvandlad till *L. saccharina*. — Rörande *Chordaria divaricata* Ag. framställas flera anmärkningar. Förf. anser denna obestriddigt böra höra till samma slägte som *Ch. tuberculosa* Lyngb. och *Ch. flagelliformis*. — Om slägtet *Mesogloia* anmärkes, att det står så nära *Chordaria* att det är svårt upgifva dem imellan några karakterer. Såsom art uptages *M. Zosteræ* (*Rivularia Zosteræ* Mohr, *Agardh*; *Linkia Zosteræ* Lyngb.; *Aegira Zosteræ* Fries; *Myriocladia Zosteræ* J. G. Agardh?). Den beskrifves och Förf. anmärker att han är villrådig huruvida den bör såsom art skiljas från *Mesogl. vermicularis*; äfvenledes anföres att, ehuru både generiska och specifika beskrifningen på *Myriocladia Zosteræ* passar in på *Mesogl. Zost.*, tyckes dock den omständigheten, att J. Agardh uttryckligen säger, att Lyngbys *Linkia Zosteræ* (med originalexemplar hvaraf Förf. *Mesogl. Zosteræ* noga öfverensstämmar) hörer till ett helt annat slägte, föranleda något tvifvel om identiteten; hvarvid dock Förf. tillägger, att han anser slägtet *Myriocladia* icke kunna bibehållas, enär för detsamma icke är upgifven någon verklig skilnad mellan detsamma och *Mesogloia* utom den rörformiga thallus, hvilken är en högst dålig karakter såsom hos många arter föränderlig. — Vid *Striaria attenuata* Grev. anmärkes att, enligt Hr. v. Suhrs observation, äro de i hafvet vid Bohuslän samlade exemplar vekare och svagare än de från Medelhafvet, men att den nordiska formen desto mindre kan framställas såsom skild, som den af Greville lemnade beskrifning är dermed mest öfverensstämmande. "Ramis & ramulis in nostra & alterni & op-

positi l. geminati. Fructificatio duplex: 1. Sporidia in apothecia maculiformia lineas transversales formantia (ut apud Greville & auctores); & 2. Sporidia solitaria per totum thallum inordinate sparsa. Thallus, ut apud superiores Algas, duobus stratis constructus: *superiori*, cellulis minoribus rectangularibus l. subquadratis (ut apud Greville), & *inferiori*, cellulis majoribus ovalibus l. subsphaericis constituto. — — — — Ab initio Junii usque in finem Julii — in Bahusia saltem — & sterilis legitur & fructificans (in speciminibus minoribus fructificatio plerumque adest optima); mensibus demum (emissis sporidiis) Augusto & Septembro sterilis tantum occurrit, quo tamen tempore thallus se explicare pergit, valde amplificatur, hic & illic plus minus inflatus fit, pedalis immo bipedalis interdum longitudinis, fragilissimus raroque integer. — Formam hic memoratam sterilem, quibus locis alterius, sporidiis scilicet solitariis per thallum sparsis, fructus observantur specimina, praecipue abundantem (licet specimina diversi fructus saepe promiscue crescunt immo in eodem Polysiphoniae ramo!) & jam a nobis 1836 in *Alg. Scand. exs. ed. 1.* ut varietatem *Str. attenuatae* Grev. distributam, nuper in *Linnæa* 1841 p. 5. ut propriam speciem — *Str. fragilem* — distinxit Cl. J. G. Agardh. Neque vero varietas est neque species, sed vera *Str. attenuata* sterilis, quae l. jam sua edidit sporidia l. nunquam fructificavit, thallo magis inflato & fragiliori (quo adultiora specimina eo etiam fragiliora) rarissimeque integro. Eadem ceterum *Stilophoræ rhizodis* ratio, cujus thallus, cum desideratur fructificatio, quoad omnes partes non solum fit explicatior sed eo etiam fragilior."

Släktet *Elachista* Duby, Fries behandlas monografiskt. Släktet diagnosticeras sålunda: "Stratum hypothallinum matrici adnatum e cellulis plus minus rectangularibus l. oblongis, saepe in series ramosas adnexis, conglutinatis formatum. Thallus e filis simplicibus articulatis liberis, cum Sporidiis oblongis l. obovatis, e strato hypothallino oriundus." = = = = "Genus omni sine dubitatione distinctum et singulare, quoad locum in systemate cum *Myrionemate* et *Cruoria* Fr. peculiarem, ut apud Fries in *Fl. Scan.*, constituens tribum, *Chordarieis* approximandum. A *Cruoria* facile differt thalli filis liberis, a *Myrionemate*, cujus species cum nostro genere potissimum conjungeremus, praesentia in statu fructificanti strati hypothallini, quod, quantum observare potuimus, cum Hookero in *Myrionemate* desideratum credimus".

Med uteslutande af *E. scutulata* (hvilken af flera anses icke vara någon sjelfständig vext utan tillhöra *Himanthalia lorea*, och hvars "sporidia ceterum ab nostri generis in eo abhorrent quod iis super terminantur fila"), uptagas följande arter

såsom hörande till detta slägte: † Fila thalli versus basin, qua strato hypothallino inseruntur, insigniter attenuata.

Sp. 1. *Elachista stellaris* Aresch. Alg. Scand. exs. III. n. 71. Thallo e filis cæspitem subsphæricum formantibus, articulis basi diametrum subæquantibus deinde eodem 2—4 longioribus, sporidiis oblongo-obovatis. — Hab. *Polysiphoniæ elongatæ* nec non *Dichloriæ viridi* increscens in Sinu Codano, ad litora Bahusiensia, in profunditate 3—4 orgyiarum non infreqvens. —

Sp. 2. *E. curta*: thallo e filis fasciculum formantibus, articulis vacuis basi diametro brevioribus versus apicem eodem usque duplo longioribus, sporidiis oblongo-ovatis. — Conf. curta Dillw. — Ag. — Hab. Specimina, quæ descripsimus & depinximus, in *Cystoseira* quadam crescentia a Gallia benevole communicavit Lenormand. — Sp. 3. *E. breviarticulata*: thallo filis fasciculum formantibus, articulis globulo centrali ornatis diametro ubique subduplo brevioribus, sporidiis oblongo-obovatis. — Conferva breviarticulata Suhr in *Flora* 1831. — Hab. in *Cystoseira fibrosa* parasitica ad insulas Canarienses, nec non ad Dünkirchen; specimina ex hoc loco communicavit Suhr.

† † Fila thalli versus basin, qua strato hypothallino inseruntur, vix attenuata.

Sp. 4. *E. fucicola* Fr. Fl. Sc. Thallo e filis versus apicem attenuatis stratum effusum l. fasciculos solitarios penicillatos formantibus, articulis diametrum æquantibus l. eodem duplo longioribus, sporidiis oblongo-obovatis. — α . Conf. fucicola *Velley & Auct.* — Ag. β . Conf. ferruginea *Roth* — Ag. — γ . Conf. fucorum *Roth* — Ag. — δ . Conf. flaccida *Lyngb.* — Ag. Hab. in *Fuco vesiculoso* & *F. serrato* frequenter. — Quattuor illas apud auctores distinctas species in natura ad diversos typos numquam reducere potuimus. Color nullas nobis præbet notas. Longitudo articularum valde variat. Omnia fila ex eodem strato hypothallino, quod fere sequentis. — Sp. 5. *E. Rivulariæ* Suhr in lit.; Thallo filis versus apicem insigniter attenuatis stratum effusum formantibus, articulis diametro paululum longioribus, sporidiis oblongo-obovatis. — Hab. in *Cystoseira fibrosa* parasitica; specimina ex Ancona misit Suhr. — Species præcedenti sine dubitatione proxima, magnitudine mox distinguenda. — Sp. 6. *E. velutina* Fr. Fl. Sc. Thallo e filis versus apicem vix attenuatis stratum effusum formantibus, articulis diametro paululum longioribus, sporidiis subovatis. — Sphacelaria velutina *Græw.* — *Hook.* — Hab. in *Fuco serrato* & *Himanthalia lorea* ad litora Britannica. — An denique *Conferva carnea* Dillw. Ag. ad nostrum genus pertineat, nondum nobis cognitum. Cum aliis, quæ propius examinatur, dignissima. Alla dessa 6 arter äro afbildade på den bifogade planchen.

IV. Hvarjehanda.

1. På Sumatra har Hr Junghuhn funnit ett trädartadt *Lycopodium*, som vid basen hade en tjocklek af $\frac{1}{2}$ fot. I ett bref till Prof. Nees von Esenbeck yttrar han med anledning af detta fynd. "Detta har obeskripligen hänryckt mig. Här hafva vi ju i lefvande klar dag den förstenade och begrafda urverldens Lepidodendrer! Humboldts ord: "Skall man ej en gång up-täcka ett land, der mossor bilda höga träd" — återkommo lifligt i min erinran." (Ur Frierieps notiser).

2. Botanices Demonstratorn Magr. J. G. Agardh har under sin sednaste utländska resa utarbetat och i Paris utgifvit ett arbete med titel: *Algæ maris Mediterranei et Adriatici, observationes in diagnosi specierum et dispositionem generum* (x et 164 pag. 8:o), hvori flera nya släkten och arter äro beskrifna, äfvensom många observationer öfver algernas fysiologi deri förekomma.

3. Enligt genom Magr. Areschoug erhållen underrättelse har en NordAmerikansk Botanist Suckerman, hvilken under förflutna sommaren besökt Göteborg, på Lindholmen anmärkt *Carex norvegica*, *maritima* och *salina*, hvilka förut icke voro uptagna i Göteborgs Flora. Äfvenledes påstod han sig hafva funnit *C. microstachya* på ett berg, en upgift, som med anledning af lokaliteten betviflas af Areschoug, helst denne ej sett något exemplar af den samlade vexten. Med anledning häraf torde Utg. böra anmärka, att nämnde starrart, som i trakten af Kristiania endast är funnen på ett ställe, nemligen på det i allmänhet ganska torra Egeberget, der vexer inom en mycket inskränkt lokal på en afsats af berget i en urgröpfung, der vatten samlas och blir kvarstående.

4. Stud. J. P. Pettersson, hvilken, enligt hvad förut i dessa blad anförts, erhöi ena hälften af den summa, som Prof. Zetterstedt anslagit till naturalhistoriska undersökningar i Skåne, egnade väl sin egentliga upmärksamhet åt insekterna, men förbisåg dock icke vexterna. Bland dem han samlat och hvilka Utg. varit i tillfälle se, torde böra anmärkas: *Elymus europæus* vid Röddinge, *Vicia cassubica* Vestra Vram, *Medicago silvestris* b. *versicolor* mellan Ulfstorp och Benestad, *Anagallis cærulea* Lyngsjö, *Senecio paludosus* Kristianstad i synnerhet i vallgrafven n:o 4. — Bland vexter, hvilka Utg. under Augusti månad anmärkt i trakten af Gudmundtorp, vill han här blott anföra *Vicia villosa* och *Mentha sativa*.